

לפענחות, יוצרים מרחק והזרה המאפשרים למשורר להגיח עם שורות מרגשות וישירות, כמו אלה: "האם עוד גולש קצב נעורינו הקוצף כחשמל/ מתיר שרכים ביער העבות שלנו/ בין הגבעות המוריקות וים השרכים העמוק/ פירות ההתבגרות הנוצצים כפנסים זרימת פלנטות/ בערב הסבוך כיער עד שקוע עד צוואר/ בים רוגש של מחשבה בוערת בים קפוא של/ מחשבה עיקשת/ נפסע כעל מרבד ענן גלי עפר נוטפים/ כים אפור של עיקשויות". מצד אחד אמירה ישירה, שאלת ילד כמעט: "האם עוד גולש קצב נעורינו" - כמעט כמו "איה נעורי" של ביאליק. האם בתוך המבוגר עדיין חיים הנער וחלומותיו? ומצד שני צירופים מפתיעים ומרוחקים יותר - כמו "ים אפור של עיקשויות" - צירוף אמיץ המתוך קונקרטי עם מופשט.

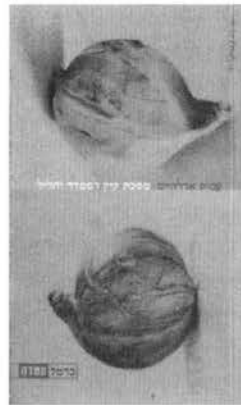
ספרו הרביעי של עמוס אדל הייט ממשיך את דרכו הייחודית בשירה העברית המצרפת ישן וחדש. לעתים צר מעט על ששירה זו נועדה למעטים. גם חלקו של המשורר לא נפקד: לעתים הערטילאיות והאלתור החופשי מרופפים את הלכידות. אבל אלה רק טענות שוליים בצד ספר המעיד שכוחה של השירה בכלל, והשירה העברית, עוד במותנה.

❖ יובל גלעד

ולקוראים, להיות קשובים לנוף שבו הם חיים, למזרח התיכון שאנו, הישראלים, מתנכרים אליו. והאופציה הים תיכונית הזאת קיימת גם בשירת ישראל פנקס, המנסה בשירתו ליצור רצף בין מדינתנו למדינות הים התיכון.

והנה תמונת נוף מקומי ארוג בנוף יקומי-בדיוני, בנימה אלגית ואידילית גם יחד, המשך מודרני לאידיליות של שמעונביץ': "אך איזה לילה ככוב ליל קיץ חורק כרהיט/ מתולע צלעותיו ציריו/ כתמים של צוהב שקיעותיו/ שיני גלקסיות נשוכות על שפתותיו/ נגיסות רוחו הבודדה בגלגלי הכוכבים/ באפלת גולגולת היקום המתקומם/ במכונה השמנונית של זריחותיו..." הפלגה מקיץ מזרח תיכוני ל"אפלת גולגולת היקום" - איזה צירוף טעון ויפה, כמו גם "במכונה השמנונית של זריחותיו".

מצד אחד שירתו של אדל הייט שכלתנית משהו, דורשת מיומנות קריאה וידע מינימלי ברצף השירה העברית והעולמית. מצד שני, דווקא הקירות המילוליים המורכבים הללו, הקשים

המסכת, ואומץ ללכת לאיבוד. אבל לא מדובר בשירה שהשפה היא האובייקט היחיד שלה, בסגנון מאלרמה למשל, אלא מסמנים רופפים שנועדו לפתוח עולמות ולא לסגור תימה או אמירה. שיר מופשט זה אינו מוותר על "העולם", על המציאות, הוא מייצר עולם של אחדות נשמה וטבע, עולם ים תיכוני מקומי והזוי בו זמנית. זוהי שירה שרוצה להמריא, שממריאה, בלי לדעת לאן, על כנפי צירופים מילוליים

עדינים ומעוררי מחשבה. וכמו בג'אז חופשי, שם ישנו מוטיב מוזיקלי המנוגן בתחילה ואחר כך ממריאים הנגנים לאלתור ולסולואים, כך גם המסכת הזאת מוליכה את הקורא לאיבוד. למשל: "עכשיו הכל נקצף על הגלים/ נקצב עם הרוחות הנשרקות בחללים בתוחים/ חוחים פורחים פתאום מן השריטות הנגלדות/ מן העוגות הנקצפות/ הלוחמים של הלשון קמים והמילים נוגעות/ בעצמים כפעלים שמות ותארים תרים/ ומשחרים נוקשים בשיניהם באצבעות מטר קרות/ עוד ניטחים מטח ועוד מטח/ נעורת עננים גשמית ומתעצמת..."

זהו מרג מצלולי מחויב למוזיקה עדינה, תמונת נוף לירית עם שפה. וגם: "כיפות מסגדים נעות באפלה/ היקום העתידי קם על רגליו כל לילה לילותיו/ קמים עליו נושרים כהתבגרות גופי עתיד/ בסבך שורשי עצים יונקים את עתידו/ פכפוך הקור המתגבר מגוף לילו המתקומם עליו/ להכריתו לטלטלו מקומתו הרביעית/ מחתולו הצף אליו בויכרון הער/ שבירי הרצף הלילי הער/ ראש נערה ענוג על כר צחור כעד נעור/ ראשך על כר צחור כעת נעור/ הצימאון של המדבר כעת נעור/ כהד עמום שמתבקע בין הרים".

אדל הייט לא מקפיד על קשר בין מדמה למדומה. למעשה הוא מרופף את הקשר בכוונה. רפיפות הקשר פותחת אפשרויות לדמיון. מה פירוש לילות נושרים כהתבגרות? התבגרות נושרת? כן. וקשר נרקם בין עצים למתבגר החושב על עתידו. עד כאן המרקם עדין וקוהרנטי בערטילאיות. וכעת מגיעות שתי שורות פחות טובות, לטעמי: "לטלטלו מקומתו הרביעית/ מחתולו הצף אליו בויכרון" - אלו שתי תמונות אידיוסיונקרטיביות, פרטיות מדי, שאינן שייכות למסגרת הרפרור שנבנתה. אפשר להבין שמדובר בויכרונות פרטיים, אולם בשיר כה ערטילאי נדרשת לפחות בהירות תמונתית, קוהרנטיות סמנטית. ההמשך שוב מתחבר: חזרה על מילים בווריאציות, מעבר מגוף שלישי לשני, התקרבות, אהבה לאשה על רקע נוף מדברי.

שירה טובה אינה מכה בראשו של הקורא בכובד משמעויות, אלא רומזת עליהן. מתמונת הקרבה לאשה על רקע המדבר, מהיופי הנגלה, אפשר להסיק שהמשורר יועץ לשירתו, לשירה בכלל

חצי

לארי פרייפלד

מאנגלית: אורית קרוגלנסקי

פיוח

ביקור ידידותי

מי יכול לשער מאיזו פנה מרחקת של היקום העצום
ועורנו מתפשט
הנדחלה, מתוך חור שחר של
ניטרונים, או מאין?
מכוכב לכוכב, מגלקסיה לגלקסיות שביל החלב
דרך אסטרואידיים מסלעים
ושכרי מטאורים נתכים
דרך כוכבי שבת בתפת מתהוים, קירות מתעופפים,
ומגדלי אינסוף
באה

נמלה זעירה
לאסוף פרוו

שנפל

לשלחן המטבח

לרצפה

בשורה האחת עשרה תופיע גיבורת השיר. עשר השורות הראשונות הן להקת החימום. מעולם, כנראה, לא זכתה נמלה לכל כך הרבה פיזיקה. אבל כשפיזיקה פוגשת בשירה טובה, הרי שאפילו חוקיה משתנים.

רוני סומק